
HIKMET KARČIĆ, "KRAJNJE DESNIČARSKI POKRETI I SIMBOLIKA NA ZAPADNOM BALKANU", SARAJEVO, INTERNATIONAL REPUBLICAN INSTITUTE, 2022.

U proteklih 30 i više godina prostor Zapadnog Balkana je prošao kroz više značajnijih promjena koje su nažalost popraćene i ratnim dejstvima. Jedan od popratnih elemenata tih događaja je bila i temeljita izmjena političkog sistema. U periodu 90-ih godina prvobitno Jugoslavija, a kasnije i njene države nasljednice su prošle kroz značajnu promjenu političkog ustrojstva. Ovaj region je prešao iz jednopartijskog socijalističkog uređenja u višepartijski demokratski sistem. Samim tim činom došlo je do pluralizacije političkih stranaka i svojevrsnog svrstavanja na političkom spektru. Ove stranke i njeni pripadnici, ali i individualne grupe i pojedinci, su na osnovu njihovih ideologija zauzimali mjesto na ovoj političkoj osi. S obzirom da je u sistemu prije ratnih dejstava 90-ih godina dominantna stranka i sistem bila lijevo orijentisana, na njeno mjesto su došle u većoj mjeri desno orijentisane stranke prije samog raspada Jugoslavije.

U ovom priručniku autor Hikmet Karčić pokušava da predstavi određene elemente povezane s izrazito radikalnim grupama koje se mogu definisati kao ultradesničarski pokreti unutar država Zapadnog Balkana. Autor ovog priručnika analizira "nova" obilježja krajnje desnice koja više nije potisnuta na periferiju društva, te sve aktivnije učestvuje u svakodnevnom životu, ne samo u regionu, već i u cijelome svijetu. Upravo zbog postepenog rasta prisustva takvih grupa autor je zaključio da je potrebno sastaviti priručnik historijskih, ali i novih simbola svjetske ultradesnice, kao i regionalne i lokalne adaptacije tih simbola od strane domaćih grupa iste orijentacije.

Priručnik započinje kraćim objašnjenjima u vidu predgovora, sažetka i uvoda. U ovim poglavljima autor predstavlja svojim čitaocima određena uvodna razmatranja. Počevši od historijskog i sociološkog uvoda govoreći o historijskim simbolima i simbolikom utradesničarskih grupa u realnom svijetu. Te prisustvu načina prepoznavanja i o njihovim značenjima unutar stručnih i akademskih krugova, kao i sigurnosnih službi i ministarstava unutrašnjih poslova. Isto tako ti su simboli lahko prepoznatljivi i široj javnosti unutar regiona. Problem nastaje s prepoznavanjem novih i lokalno orijentisanih simbola koji su prije globalnog umrežavanja samo bili prisutni u manjim zajednicama, te su ti simboli rijetko izlazili izvan granica tih skupina. S današnjim stepenom umreženosti cijelog svijeta ti simboli nisu ostali lokalizirani, već su oni, kao i njihova značenja poprimili širi karakter.

U poglavlju metodologija Karčić predstavlja svoj način analiziranja. On izlaže da je njegova primarna primarna analiza rada ovih grupa i njihovog predstavljanja, kao i predstavljanja njihovih simbola, široj javnosti bazirala se na interpretiranju i analiziranju grafita i online objava na društvenim

mrežama. Autor je odabrao ova dva medija jer oni u svojoj suštini oba predstavljaju "pisanje po zidovima", te svojevrstan način definisanja teritorija i prenošenja poruka široj javnosti.

Upravo zbog ovih razloga autor je započeo analizu krajnje desničarskih pokreta i simbolike na Zapadnom Balkanu. S obzirom da je ovaj priručnik predstavlja tek početak širih studija i istraživanja na ovu temu, Karčić je interpretirao samo trenutno najzastupljenije oblike krajnjedesničarskih pokreta u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji. S time da je prvenstveno posmatrao dosta kohezivnije i rasprostranjenije ultradesničarske grupe u Hrvatskoj i Srbiji. Samim time smatrao je autor da je potrebno da definiše tačno koje se grupe mogu smatrati ultradesničarske i koje simbole koriste, te da ponudi do sada objavljenu literaturu na ovu temu.

Najobuhvatnije poglavlje priručnika je sedmo. U njemu Karčić analizira različite ultradesničarske grupe svrstavajući ih prema nacionalnoj i etničkoj pripadnosti. Prvo počinje s analizom bosanskih, odnosno bošnjačkih, ultradesničarskih skupina za koje smatra da su primarno rascjepkane grupe koje nemaju skoro pa ikakvo prisustvo u javnosti, ai njihovo prisustvo na društvenim mrežama je također minoran. Također zaključuje da su ove skupine skoro isključivo sačinjene od maloljetnika i omladine.

Druga skupina ultradesničarskih grupa koje autor analizira nalaze se u Republici Srpskoj i Srbiji. Prema autoru za razliku od prijašnjih skupina, ove imaju enormno prisustvo u društvenom, ali i političkom svijetu. Ove skupine su dosegle toliki stepen organizacije da su također pokrenuli i svoje političke stranke. Također su njihove vođe česti gosti raznim televizijskim kućama i nerijetko se oni pojavljuju u dnevnoj štampi i na društvenim mrežama. Autor također tvrdi da je ista situacija i s ultradesničarskim organizacijama u Hrvatskoj i dijelovima Bosne i Hercegovine gdje su Hrvati većina.

Kao zaključak autor koncipira dosadašnje svoje izlaganje i izdvaja neke nove probleme. Također prije toga govori i o razvoju i postepenoj ideološkoj homogenizaciji ovih pokreta, posebno osvrćući se na islamofobiju i antiimigrantske tendencije svih grupa, čak i hrvatskih koje su u prošlosti više prihvatale muslimane u poređenju s ultradesničarskim pokretima u Srbiji. Za kraj Karčić iznosi preporuke za dalja istraživanja u ovu temu i preoblematiku.